

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., ČETRTEK, 15. JULIJA (JULY 15), 1943

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 137

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Zavezniške armade prodrle daleč v notranjost Sicilije

Nove angleške čete se izkrcale na obrežju Sicilije. Zavezniške armade okupirale petnajst mest od začetka operacij in ujele več tisoč sovražnikov, med temi italijanskega generala. Rusi ustavili nemško ofenzivo v severnem sektorju centralne fronte in reokupirali več krajev po zdrobitvi sovražnih napadov. Ameriške čete se približale japonski bazi

Zavezniški stan. Afrika. 14. jul.—Bojne ladje bombardirajo Catanijo, se glasi komunique iz glavnega zavezniškega stana, ki je potrdil padec Auguste in Raguse. Naro, železniško križišče, je tudi padel. Komunique dostavlja, da so angleške, ameriške in kanadske čete prodrle 25 do 30 milj daleč v notranjost Sicilije. Catanija je drugo največje mesto v Siciliji in leži 55 milj južno od Messine.

Obseg italijanske in nemške sile med Catanijo in Messino ni znan, toda zavezniki sodijo, da so tam velike vojaške rezerve, ki se niso bile vržene v akcijo.

Zavezniški stan. Afrika. 14. jul.—Nove angleške čete so se izkrcale na obrežju v bližini Catanije po okupaciji Auguste, mornarične baze v Siciliji, se glasi uradni komunique. Nemška elitna divizija Hermann Goering je skušala ustaviti prodiranje ameriških čet v južnozgodnji smeri, a je bila vržena nazaj. Ameriške čete, katerim poveljuje general George S. Patton, so se prvič spopadle s to divizijo četrte nedelje pri Gelaji.

Zavezniške armade so v prvih dneh po invaziji Sicilije okupirale petnajst mest, ki vključujejo mornarične in letalske baze. Ameriške čete so razbile deset nemških tankov Mark IV in prodrle dvajset milj daleč v notranjost otoka. Pri Ragusi so se združile z angleškimi in kanadskimi četami. Vsa južnozgodnja Sicilija s cestami vred je pod kontrolo zavezniške sile.

Mesta Floridia, Palazzolo in Modica so zasedle angleške in kanadske čete po padcu Sirakuz. Vojne operacije pod vodstvom generala Dwighta D. Eisenhowerja, vrhovnega poveljnika zavezniške sile, se vrše po načrtih. Učinkovitost teh se očituje v poročilu, da parniki brez ovir s strani sovražnika dovažajo živila v luke za nasičevanje lokalnega prebivalstva v Sicilijo.

Zavezniki so ujeli v zadnjih dneh čez šest tisoč italijanskih in nemških vojakov ter četnikov. Med temi so general Achilles D'Avet, poveljnik italijanske obrežne divizije, in štirje polkovniki.

Londonjski list Daily Herald je objavil poročilo iz Alžira, Afrike, da so samo Američani ujeli čez sedem tisoč sovražnikov v Siciliji.

General Eisenhower se je vrnil v Afriko po obisku Sicilije. On je dejal, da kooperacija med obdelki zavezniške sile je izjemna. Zavezniška invazijska sila je uradno označena kot petnajsta armadna grupa. Tej poveljuje angleški general Harold Alexander, ki je bil pomožni poveljnik zavezniške armade v Afriki.

Ukrčenje novih angleških čet v notranjost pri Cataniji je znatno razvijalo. Pri pristaniščih so se nahajale v vznožju gozdnatih Eti in od Messine je oddaljeno 55 milj. Med Messino in Catanijo celino je dve milijoni pas vode.

Tri tisoč zavezniških parnikov se valno kreta med Tunizijo in Sicilijo in dovažajo nove čete. V tunizijskem strelivo invazijski artiljeristi in japonski topovi. Morski dostopi do Sirakuze in Auguste so bili

Bitke med Slovenci in fašisti

Cez sto Italijanov ubitih

LONDON, 14. jul.—Jugoslovanski krogi poročajo o več spopadih med slovenskimi gerilci in fašističnimi milicijami v kraških med Trstom in Kobaridom. Ena bitka, v kateri so Slovenci ubili 60 Italijanov, je trajala 24 ur. V drugi bitki so Slovenci ubili 80 Italijanov.

Francozi se bodo borili proti Japoncem

Zagotovilo generala Girauda kadetom vojaške akademije

West Point, N. Y., 14. jul.—General Henri Giraud, vrhovni poveljnik francoske oborožene sile v severni Afriki in sonačelnik odbora za osvoboditev Francije, je v svojem govoru pred kadeti ameriške vojaške akademije dejal, da se francoske čete ne bodo borile na strani zaveznikov, dokler ne bo Evropa osvobodjena, temveč se pridružijo zaveznikom v borbi proti Japoncem na Pacifiku.

Giraud je položil venec na spomenik, ki so ga podarili francoski vojaški kadeti ameriški akademiji 1. 1929. Ob tej priložnosti je naglasil, da je popolnoma uverjen v zmago zavezniškega orožja in popoln poraz osiščev v tej vojni.

"Bitka za Tunizijo je rezultirala v prvi veliki zavezniški zmagi," je rekel Giraud. "Danes so v Siciliji v akciji ameriške, angleške, kanadske in francoske čete. Zmaga v Siciliji bo večja od one v Tuniziji. Tej bodo sledile druge, ki bodo osvobodile Evropo."

Giraud je obiskal jedilnice vojaške akademije, stanovanje kadetov in taborišče Popolopen, kjer se kadeti vežbajo. Po obisku akademije se je vrnil v New York. Pri prihodu in odhodu so topovi oddali sedemnajst streliv Giraudu v pozdrav.

Suženjsko delo v nemških tovarnah

Dvanajst milijonov tujih delavcev v Nemčiji

Madrid, Španija, 14. jul.—Nacistični propagandisti, ki skušajo prepričati Španijo in druge nevtralne države, da je vse dobro v Nemčiji, so se izdali z objavo števila tujih delavcev, ki garajo v nemških vojni in industrijskih. Uradna poročila razkrivajo, da v teh industrijah dela 12.000.000 tujih delavcev. To je šest milijonov več kot so se glasila prejšnja poročila.

Število vključuje tudi vojne ujetnike. Fritz Sauckel, nemški delavski komisar, je nedavno dejal, da osište razpolaga z delovno silo 38.000.000 ljudi in da od tega števila jih je 28.000.000 v Nemčiji.

Večina njih, ki opravljajo suženjska dela v Nemčiji, tvorijo francoski delavci, ki so bili tja deportirani v smislu dogovora, sklenjenega med Hitlerjem in Lavalom, načelnikom vlade v Vichyju. Poleg francoskih se nahajajo v Nemčiji več sto tisoč delavcev iz dežel, katere je okupirala nemška oborožena sila.

OTOK MARTINIK SE PRIDRUŽIL ZAVEZNIKOM

Triumf politike ameriškega državnega departamenta

KOMISAR ROBERT RESIGNIRAL

Washington, D. C., 14. jul.—Martinik, strateški francoski otok na Karibejskem morju, se je pridružil Združenim narodom in s tem je bilo triletno trenje med administracijo otoka in ameriško vlado zaključeno. Državni tajnik Cordell Hull je naznanil, da je admiral Georges Robert, vrhovni komisar otoka, resigniral in da ga je nasledil Henri Hoppenot, član francoske militarične misije v Washingtonu. Robert je dobil pozicijo vrhovnega komisarja od Lavalove vlade v Vichyju.

Z Robertovo resignacijo je bil odstranjen zadnji šibek člen v verigi obrambe ameriških otokov. Združeni narodi bodo dobili več francoskih trgovskih parnikov in štiri bojne ladje, ki se nahajajo v lukah Martinika od padca Francije v juniju leta 1940.

Državni departament je naznanil, da je Hoppenot zagotovil Združenim narodom popolno kooperacijo v vojni proti osišču. Ameriški parniki bodo spet dovažali živila prebivalcem Martinika in onim na otoku Guadaloupi, ki se nahaja v bližini. Dovož živil je bil ustavljen v novembri preteklega leta, ko je državni tajnik Hull naznanil, da so odnosi med Ameriko in otoškim upravo nemogoči, ker se slednja pokori Lavalovemu režimu, ki je pod direktno kontrolo nacistične Nemčije. Pred nekaj meseci je ameriška vlada pretrgala odnose z Robertovo administracijo.

Hoppenota je imenoval za vrhovnega komisarja nedavno ustanovljeni odbor za osvoboditev Francije, ki mu načeljuje generala Henry Giraud in Charles de Gaulle. Glavni stan tega odbora je v Alžiru, Alžiriji. Hoppenot bo prevzel pozicijo danes, na praznik padca Bastille, ki je bil uvod v francosko revolucijo.

Francosko zlato v vrednosti čez \$250.000.000, ki je bilo pripeljana na otok Martinik iz Francije 1. 1940, ostane nedotaknjeno. To bo vrnjeno Franciji, ko bo osvobodjena. V lukah otoka se nahajajo križarke Emile Bertin, Barfleur, Jeanne d'Arc, 25.000-tonski letalonosilec Bearn, ki je bil na poti v Francijo z ameriški bojnimi letali, ko je Francija kapitulirala pred Nemčijo, in parniki, katerih tonaža znaša okrog 140.000 ton. To brodovje se bo pridružilo zavezniški pomorski sili.

Ameriška vlada bo obnovila odnose s francoskimi Antili, ko Hoppenot prevzame pozicijo vrhovnega komisarja. Admiral Robert je pred dvema tednoma apeliral na ameriški državni departament za intervencijo v reorganiziranju administracije in takrat je tudi izjavil, da se bo odpovedal oblasti.

Člani linčarske drhali obtoženi

East St. Louis, Ill., 14. jul.—Trinajst oseb, med temi bivši šerif okraja Viga, Ind., in trije pomožni šerifi, je bilo po federalni veleporoti obtoženo zaradi kršenja civilnih svobod. Obtožba je posledica linčanja zamorca Jamesa E. Persona. Drhal je ustrelila zamorca v bližini Parisa v oktobru preteklega leta. Obtoženci pridejo pred sodišče v Danvillu, prihodnji ponedeljek.

Rooseveltovo zagotovilo Franciji

Ljudstvo si bo izbralo vlado

Washington, D. C., 14. jul.—Predsednik Roosevelt je na predvečer francoskega narodnega praznika, padca Bastille, zagotovil francosko ljudstvo, da bo kmalu dobilo svobodo in si izbralo vlado po svoji volji. Njegova izjava pomeni, da Amerika ne bo vsiljevala francoskega ljudstvu vlade, kakršne ne bi hotelo, in da bo ono imelo glavno besedo v odločitvi, kadar bo osvobodeno.

"Eden izmed naših ciljev je vključiti v Atlantskem čarterju," je rekel Roosevelt. "Ta je, da ljudstva, ki so zdaj podjarmljena, sama odločijo o svoji usodi. Biti ne sme nobenega dvoma o namenih Združenih narodov, ki so vrnite pravice zatiranim narodom. Francija bo svobodna, kadar bodo Francozi s svojimi brati in zavezniki v orožju poglani sovražnika s svoje zemlje."

Roosevelt je dejal, da je nesmrtna Francija ponovno demonstrirala svojo veličino in slavo v težkih okoliščinah. V mislih je imel francosko oboroženo silo, ki se bori na strani ameriških in angleških armad. Predsednik je poudaril, da so se fundamentalna načela, ki vodijo demokracije, razvila iz ameriške in francoske revolucije.

Argentina nastopila proti nacijem

Nemške organizacije razpuščene

Buenos Aires, Argentina, 14. jul.—Vlada je razpustila nemške dobrotelne in kulturne organizacije, katere je sodnik Ramon F. Vasquez zadnji teden označil kot naslednice argentinske narodne socialistične stranke, ki je bila likvidirana 1. 1939.

Kongresna preiskava je že 1. 1941 ugotovila, da so nemške dobrotelne in kulturne organizacije orodje nacistične propagande v Argentini in da so zbirale denar pod prevezo financiranja svojih aktivnosti in ga pošiljale v Berlin.

Dasi je razpust teh organizacij udarec nacijem, je učinek zmanjšala gonja proti organizacijam, katerim vlada pripisuje komunistični značaj, in proti delavskim unijam, o katerih je znano, da so naklonjene zaveznikom. Vlada je odredila zatiranje glavnega stana Argentinske delavske federacije, ki ima 150.000 članov, in razpustila več zaveznikom naklonjenih grup. Med temi so Svet zmag, Zveza za pomoč demokracijam in Demokratična federacija za pomoč svobodnim narodom.

Voditelji nemških organizacij so dobili ukaz, da morajo prenehati z aktivnostmi v teku 48 ur.

Unija klavniških delavcev bo zahtevala zvišanje

Chicago, 14. jul.—Unija klavniških delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, bo zahtevala zvišanje medse pri pogajanjih glede sklenitve nove pogodbe s klavniškimi kompanijami. Ta zaključek je bil sprejet na konferenci reprezentantov unije, ki se je vršila v hotelu Midlandu. Unija ima 120.000 članov. Veljavnost sedanje pogodbe med njo in kompanijami poteče 11. avgusta.

Domače vesti

Obiski in pozdravi

Chicago. — Jennie Jenko in Jennie Erste iz Milwaukeeja, Wis., sta 13. t. m. obiskali gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Slovenka na odličnem mestu

Cleveland. — Miss Anne Erste, hči slovenskega trgovca, je prva in do danes edina ženska v Združenih državah, ki ima federalno službo z nazivom "alternate assistant federal reserve agent," kar pomeni, da je uradnica zvezne rezervne banke za clevelandski distrikt. Do danes je bila ta finančna služba izključno v rokah moških. Anne, ki je pred kratkim prevzela to službo, je že deset let nameščena v tej rezervni banki in lahko se ponaša, da je že šlo skozi njene roke najmanj 25 milijonov dolarjev v gotovini. V federalni bančni "trdnjavi", v kateri je nameščena, sta samo dve osebi, ki smeta stopiti v veliko podzemsko jekleno shrambo (vault) in ona je ena teh dveh.

Anne je članica društva Commodities 566 SNPJ in pred leti je obiskovala slovensko šolo v SND, tako da govori in piše slovensko zelo dobro. Njen oče, Louis Erste, je vinski trgovec na St. Clairju; on, kakor mati Ana, sta tudi člana SNPJ. Čestitke Anni Ersetovi na njeni odlični promociji! —

Španija se obrača stran od osišča

Vlada bo priznala francoski odbor

London, 14. jul.—Španska vlada je namignila, da bo priznala nedavno ustanovljeni odbor za osvoboditev Francije. Diktator Franco se je odločil za ta korak kljub pritisku s strani nacistične Nemčije. To pomeni, da bo obrnil hrbet svojim prijateljem v Berlinu, Rimu in Vichyju in skušal priti v zavezniški tabor.

Vzrokovi za ta preobrat v politiki španske vlade je več. Franco je, kakor vse kaže, izgubil vero v zmago Nemčije in Italije. Njegova gesta je odprto izzivanje diktatorja Hitlerja. Španija je odvisna od trgovine s francosko severno Afriko. Ona potrebuje fosfat in lugaste soli. Dognava se, da so v Madridu reprezentante Velike Britanije in Amerike in da tam razpravljajo o sklenitvi dogovora, da bo Španija dobivala te stvari iz Afrike. V zameno bo Španija, če bodo razgovori uspešni, pošiljala industrijske izdelke v francosko Afriko.

Priznanje francoskega odbora ne bo prvo izzivanje nacistične Nemčije. Španija je že prej omajala vezov blaga v Nemčijo in ji odrekala kredite. Franco se je obrnil na peti ne iz ljubezni do zaveznikov, temveč iz sebičnih razlogov. On hoče biti na strani zmagovalcev v tej vojni.

Nemci ustrelili dvanajst Holandcev

London, 14. jul.—Uradna holandska časniška agencija poroča, da so Nemci ustrelili dvanajst Holandcev, med temi učiteljica Johanna Brouwerja, zaradi navala na urad življenjske statistike v Amsterdamu 27. marca. Vsi rekordi so bili uničeni v navalu.

Lewis se sestane z voditelji ADF

Washington, D. C., 14. jul.—John L. Lewis se bo sestel s člani eksekutivnega odbora Ameriške delavske federacije prihodnji tork in razpravljal z njimi glede pogojev o vrnitvi rudarske unije v ADF. Diskuzija se bo nanašala tudi na vprašanja jurisdikcije in druge probleme.

AMERIŠKI PROFESORJI O POLOŽAJU V BOLGARIJI

Vlada podžiga sovražstvo proti Rusiji in Angliji

KAMPANJA PROTI ZIDOM

Istanbul, Turčija, 14. jul.—Deset Američanov, članov fakultete ameriškega kolegija v Sofiji, Bolgarija, je dospelo sem in v razgovoru s časnikarji orisalo položaj v Bolgariji. Povedali so, da so kolegij, ustanovljen v prvi svetovni vojni, bolgarske avtoritete zaslele in ga izpremenile v nemško gimnazijo. Načelnik grupe profesorjev je bil dr. Floyd H. Black iz Bridgeporta, Ill., predsednik kolegija od leta 1928.

Profesorji so informirali časnikarje o položaju v Bolgariji. Dr. Black je dejal, da bolgarska vlada podžiga sovražstvo proti Rusiji in Veliki Britaniji, ne pa proti Ameriki. Ljudstvo je izgubilo zaupanje v nemško udarno silo zaradi neuspehov v Rusiji. Prej je bilo bolj navdušeno za vojno, ker je Bolgarija dobila nekatere pokrajine na račun Jugoslavije in Grčije.

Drugi potniki, ki so dospeli v Turčijo iz Bolgarije, so povedali, da večina Bolgarov sluti poraz osiščev sil v tej vojni. Dajejo so povedali, da je večina bolgarskih vojakov naklonjena komunistom. Podtalni komunistični elementje so bili močni v Bolgariji pred vojno in celo nasprotniki komunistov niso napadali Rusov. Rusija je rešila Bolgare izpod turškega jarma in mnogi jo smatrajo za mater vseh Slovanov.

Nemški vojniki niso več tako ošabni kot so bili, ko so vkorakali v Bolgarijo 1. 1941. To dejstvo naglašajo vsi potniki, ki pridejo v Turčijo iz Bolgarije. Mehanizirano vojaško opremo, katero je Nemčija dala Bolgariji, je morala slednja vrniti, toda okrog 400.000 bolgarskih vojakov je še pod orožjem.

Vlada podžiga gonjo proti židom in celo proti muslimanom, katere smatra za manjvredno pleme. Kakor židje, tako tudi muslimani ne morejo dobiti žilveza. Vlada kralja Borisa zatira odpor pavsod, kjer se pojavi. Več tisoč upornikov je poslala v koncentracijska taborišča.

Naval na urad mehiške unije

Mexico City, 14. jul.—Ena oseba je bila ubita, pet pa ranjenih, ko so vladni uslužbenci navali na glavni stan svoje unije z namenom, da izsilijo resignacijo tajnika Gabriela Galanskija. Tajnik in drugi uradniki so prišli streljati na napadalece. V akciji je bila pozvana policija, ki je razpršila izgreznike s plinskimi bombami.

Naciji poklali 6000 Rusov

Washington, D. C., 14. jul.—Radijsko poročilo iz Moskve pravi, da so Nemci poklali 6000 ruskih civilistov, moških, žensk in otrok, v Krasnodaru. Pred masakrom so bili civilisti mučeni. Poročilo omenja imena 20 nenakanih častnikov, ki so odredili masaker.

Svedska izgubila 23 parnikov

London, 14. jul.—Radio Rim je citiral poročilo iz Stockholma, da je bilo 23 švedskih parnikov potopljenih v prvih šestih mesecih tega leta. Skupna tonaža teh je znašala 71.000 ton. Od začetka vojne je Švedska izgubila čez sto parnikov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravsko drivo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciceru \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestevstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciceru \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nesprejemanih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Kar je prav za Petra, mora biti prav za Pavla!

Kongres je odšel na počitnice potem, ko so burbonci obeh strank v federalni zbornici storili vse, kar so mogli, da onemogočijo administraciji kontrolo cen v programu pobijanja inflacije.

Burbonci (nazadnjaški republikanci in demokratje, ki sovražijo Roosevelta in njegov novi deal bolj ko Hitlerja) delujejo z vsemi štirimi za kontrolo delavskih plač. To pa to! Delavske plače morajo biti zmrznjene, morajo imeti strop—ne pa cene živijo in drugih potrebščin! Na ta način kongres "pobija" inflacijo.

Ko je Rooseveltova administracija zasnova načrt kontrole, je bila kontrola določena za cene, kakor za plače. To je pravilno in demokratično. Če ne smejo rasti delavske plače, ne smejo tudi cene; če stoji delavske plače pri miru, morajo stati pri miru tudi cene. Edino na ta način bo delavec izhajal z ustaljeno plačo; edino na ta način se trgovci ne bo mogli okoristiti na račun delavca. Vsi se naj žrtvujejo enako! Edino to je demokratično.

Ali so burbonci v kongresu pristali na ta načrt? Samo polovično. Navdušeno so se izrekli za kontrolo delavskih plač—prav tako navdušeno so pa sprejeli pobijati kontrolo cen. Glede kontrole delavskih plač so sprejeli pristranski zakon, ki prepušča delavcem stavko v podjetjih, katere ima vlada v obratu. Na drugi strani so pa zavrgli vsaj deloma, kolikor niso mogli popolnoma, vse naredbe administracije za efektivno kontrolo cen, posebno cen živila.

Amerika je polna stare koruze, ampak farmarji je nočejo prodajati, ker jim OPA (urad za kontrolo cen) noče dati višje cene. Farmarji nočejo prodajati, kar pomeni, da farmarji—štrajkajo. V Ameriki je dovolj klavne živine, ampak lastniki klavnice, ki kupujejo živino od farmarjev, nočejo klati živine, ker ne morejo dobiti višje cene za meso, kakršno bi oni radi. Klavničarji nočejo klati, kar pomeni, da—štrajkajo. OPA neprestano znižuje prevoske cene za sveže sadije in zelenjavo, ampak trgovci na debelo in drobno se v velikem številu ne zmenijo za odredbe vlade in drže visoke cene. To pomeni, da trgovci v velikem številu—sabitirajo uradno postavljene cene.

Za delavce je proti zakonu, če danes štrajkajo (razen pod nekimi pogoji), farmarji, klavničarji in drugi pa lahko svobodno štrajkajo in sabotirajo naredbe vlade!

Kako je to mogoče? Odkod ta dvojna mera? Odkod batina za delavce, ki niso zadovoljni s sedanjimi plačami—odkod potuha za farmarje, trgovce in velike dobičkarje, ki se pehajo za višjimi cenami in profiti?

Iz kongresa! Burbonci vseh strank v kongresu, ki so se združili, da uničijo demokratični program kontrole za preprečitev inflacije, so krivi vsega tega! Burbonski kongresniki in senatorji, ki so hlapčoni velikih industrijskih in finančnih korporacij ter velikih farmarskih magnatov!

Največja lumparija pa je, ko se delavcem očita, da niso patriotični—da ovirajo vojni napor in zmago Amerike, kadar se v skrajnem sružu zatečejo k stavki, edinemu sredstvu odpora v demokratični državi.

Bodimo logični od mozga. Če niso delavci patriotični, ker zahtevajo večji delež od svojega dela, niso sami! Ako so farmarji kljub temu patriotični, ko ne dajo koruze na trg, ker niso zadovoljni s ceno, so na primer rudarji prav tako patriotični, ker nočejo delati za staro plačo! Če so klavniški magnati še vedno patriotični, ker štrajkajo s tem, da so zaprli klavnice zaradi nizkih cen mesa, so rudarji v Pennsylvaniji prav tako patriotični!

Ker smo že pri rudarjih, ne moremo si kaj, da jih ne bi opozorili na največje hinavstvo, ki ga danes počenjajo na njihov račun ameriški komunisti. Prav za prav rudarji sami lahko to vidijo, čudno pa je to, da nič ne rečejo v javnosti o tem. Da sopotniki komunistov—ki se tako radi norčujejo iz demokracije in zavijajo dejstva v zvezi z demokracijo—nočejo videti tega hinavstva, ni nič čudnega!

Lewis gor ali dol. Niti Lewis, niti največji drugi lopov te vrste ne more pognati rudarjev v svobodni Ameriki na štrajk, ČE BI BILI RUDARJI ZADOVOLJNI S SVOJIMI DELOVNIMI POGOJI. Fakt pa je, da rudarji niso zadovoljni, fakt je, da rudarji vidijo in občutijo na svoji koži, da jih odirajo trgovci z visokimi cenami, fakt je, da rudarji dobro vidijo, da so reaktivarji v kongresu uničili kontrolo cen v njihovo škodo—pa si mislijo, če oni v kongresu ne dajo nič na inflacijo, čemu bi mu!

Komunisti pa pozivajo rudarje, naj delajo za vsako ceno, da ne bo zastanka v produkciji—da ne bo zmanjkalo letal, tankov in streliva za Rusijo; hrvaški komunisti poleg tega kažejo še na "partizane" v Jugoslaviji, ki se bojujejo brez prestanka, dočim ameriški rudarji ležijo doma...

Ameriški komunisti, ki so pred 22. junijem 1941 na vse pretege ovrhali produkcijo letal in tankov ne samo za Ameriko in Anglijo, temveč tudi za Rusijo—bi danes priklenili ameriškega delavca na delo pod vsakim pogojem in za vsako ceno samo zato, ker Rusija potrebuje ameriške bojne opreme. Za Ameriko jim ni toliko...

Žrtvovanje za zmago nad osiščem je potrebno, ampak žrtvovanje mora biti za vse enako! Da bi se delavci sami žrtvovali—kapitalisti, trgovci in velefarmarji bi pa pobirali svoj funt mesa, kakor v mirnem času, bi bilo to nedemokratično in krivično. Kdor zahteva danes od delavca, naj se sam žrtvuje, ignorira pa druge sloje v privatni ekonomiji—ta hote ali ne hote podira demokracijo doma.

Kar je prav za Petra, mora biti prav tudi za Pavla. Oni, ki imajo odgovornost, morajo skrbeti, da Pavel ne bo trpel krivice—če hočejo, da bo Pavel z veseljem sodeloval v vojnem naporu.

Glasovi iz naselbin

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—Od 4. do 11. julija smo imeli v tukajšnjih krajih vsak dan nalive in hudo urje. Vsled tega so potoki narasli v reke in povzročili dosti škoda, zlasti pa je mnogo nesreč povzročenih po streli. Dne 7. julija je strela ubila mladega fanta in par konj v bližini, drugega fanta pa je ožamilo. Ti isti fant bi bil moral k vojakom, ker je baš dopolnil 18. leto, pa so ga oprostili za delo na farmah. Z delom na farmi je pričel v ponedeljek in v sredo ga je doletela smrt.

V bližnjem mestu Steubenville je voda odnesla šest hiš in v eni teh tudi mater s sinom, ki pa se je nekako rešil, mater so pa dobili blizu nas na reki Ohio. Škoda vsled nalivov je velika.

Prestopne liste od društva št. 13 SNPJ k društvu št. 5 SNPJ v Clevelandu sta vzeli Louise in Pearl Wolk, mati in hčerka. Želimo jima obilo sreče in dobre življenjske pogoje v slovenski metropoli.

V Prosveti smo čitali imena slovenskih vojni ujetnikov, ki so internirani blizu Indianapolis. Sedaj ima SANS—seveda tudi JPO-SS—priliko, ako je mogoče, da jim pomaga ter da ugotovi njihovo prošnjo. Vse, kar želijo, je, da se jih osvobodijo in oni so pripravljeni iti v smrt za svobodo Jugoslavije in njenih zaveznikov.

Pri tem je žalostno to, ker jugoslovanska vlada v ubežništvu nima ne ciljev ne namenov za demokracijo, kakršno mi poznamo v tej državi. Toda ti fantje iz slovenskega Primorja so pripravljeni kljub temu žrtvovati se in biti boj proti fašizmu in nacizmu, ki so njim in njihovim dragim prizadeli toliko krivic.

Ako SANSu uspe samo to, da dobe naše fantje svobodo in prilike vstopiti v ameriško armado, bo s tem naredil veliko delo. Prepričan sem, da bo SANS v tem oziru storil vse v svojih močeh in upam, da bo uspel na vsej fronti. Zato in pa vsled drugega važnega dela, ki ga opravlja SANS, je vredna ta naša politična akcija vse naše podpore.

Dne 10. julija se je narodila hčerka staremu August in Sophia Kroschik. To je njihov peti član, ki bo v mladinskem oddelku SNPJ, ker so tudi starši člani društva 13 SNPJ.

Joseph Snay.

Semenj Progresivnih Slovencev

Cleveland, O.—V sedanjih časih so prireditve bolj redke, kar je pač razumljivo. Kljub temu smo se članice Progresivnih Slovencev zavzele, da priredimo zabavo, ki bo povsem nekaj posebnega in prav po sarkrajnem običaju—tako zvanj semenj 18. julija.

Ta prireditev se bi imela vršiti v prostorih SDD na Waterloo rd. Z pred par tedni, pa se vsled nekega nesporazuma ni mogla vršiti. Zato je bila ta zabava

odložena na poznejši čas, to je na nedeljo, dne 18. julija. Pričetek ob eni popoldne. Semenj se bo vršil na vrtu Slovenskega društvenega doma v Euclidu. V slučaju dežja imamo na razpolago tudi prostrano domovo dvorano.

Da bo to res pravi starokrajski semenj z vsemi pritlikinami, pričča to, da boste imeli priliko nabaviti ali kupiti si raznovrstno blago. Največ bo seveda na razpolago domačega ročnega dela, ki so ga izvršile naše vrle članice vseh krožkov P. S. Njihova dela bodo lepo razstavljena, da si jih boste lahko ogledali in kupili. Nekateri izdelki te vrste sem videla pri krožku št. 1 in lahko rečem, da zaslužijo priznanje za svoj trud, kajti izvršile so prave mojstrovine. Poleg mnogo ur dela, ki so ga dale za te predmete, so žrtvovala tudi denar za blago, vse skupaj pa so sedaj podarile v prid naše nedeljske prireditve. Razume se, da ves skupček od teh predmetov bo šel v dobre namene. Določeno je, da bo šel del tega prebitka tudi v sklad naše prepotrebne politične akcije, ki jo vodi SANS, ker se bori za osvoboditev naše trpeče Slovenije. Ne kaj prebitka bo moralo ostati v blagajni centralnega odbora, nekaj pa bo šlo posameznim krožkom, katerih je šest po številu v Clevelandu. Vsak krožek bo namreč imel svojo lastno razstavo oziroma svojo stojnico (štant) na tem sejmu ali bazarju.

Ako se bodo vsi ostali krožki odzvali z ročnimi deli kot se je krožek št. 1, potem bo to res pravi semenj z lepim številom razstavnih paviljonov z ročnimi deli. Toda ne samo ročna dela, ki bodo porazdeljena, temveč bo na razstavi tudi mnogo drugih lepih predmetov. Na primer naše mladenke od krožka št. 7 so se zavzele, da bodo imele tudi ribolov (fishing pond). Pomniti je treba, da se za ta semenj vsi naši krožki pripravljajo že več mesecev in se kosajo med seboj, kateri bo imel lepšo in večjo zbirko na seranju.

Torej, ako se hočete prepričati, je potrebno, da slehernega rojaka in rojakinjo, ki jim bo čas dopuščal, pridobite ter povabite, da pride na semenj. Posetite nas popoldne in zvečer, kajti semenj se bo nadaljeval tudi zvečer. Imeli boste izredno priliko, da si nabavite par lepih domačih izdelkov, ki so jih izvršile naše marljive rojakinje.

Kot sem že uvodoma omenila, so sedaj prireditve med nami dokaj redke in izgleda, da tudi v bližnji bodočnosti ne bo v tem oziru nič boljše dokler traja vojna. Zato pa izkoristite to priliko, ki se vam nudi v nedeljo, dne 18. julija s tem, da gotovo pridete na naš semenj. Ne bo vam žal. Razvedrila v raznih oblikah bo na kožo, obenem pa boste z obilo udeležbo dali prizanjanje za lepo delo ženam pri P. S. Vsi vemo, da so naše posamezne postojanke izvršile že obilo dobrega dela, podprle naše

kulturne in prosvetne ustanove ter naše delavsko časopisje, kolikor jim je pač bilo mogoče.

Naš cilj od vsega začetka je, da vzbudimo narodno napredno zavest med našimi ženami, tako da bomo skupno korakale naprej v duhu sodobnega razvoja. To nam bo omogočilo, da bomo res prave napredne slovenske žene, ki ne bomo zaostajale za drugimi večjimi narodi.

Naj dodam, da poleg razstavnih prostorov bo na razpolago tudi okrepilo, tako bomo lačne nasitile in žejne napojile. Za to bo skrbel posebni odbor. V tem smislu vas žene in dekleta P. S. uljudno vabijo, da nas obiščete na tem našem "ljubljskem semnju" v nedeljo. Vreme naj vas ne zadrži, kajti streha dvorane je dobra in prostor dovolj velik. Torej pridite!

M. Dunn. 748.

Nova postojanka SANS

Girard, O.—Tukaj se je organizirala nova postojanka SANSa. Namesto da bi imeli v Girardu toliko SANSovih postojank kolikor je lokalnih društev in klubov, je bilo sklenjeno, da bo boljše, če imamo eno postojanko, h kateri lahko spada vsako društvo in vsak klub. Na ta način bomo imeli eno kompletno centralizirano enoto, ki bo vršila začetno delo v smislu SANSovih načel.

Odbor naše postojanke je sledeči: Louis Blazich je predsednik, Joe Piskur podpredsednik, Frank Rezek tajnik in zapisničar in Matt Kogovsek blagajnik.

Prihodnja seja naše postojanke SANS se bo vršila v nedeljo, dne 18. julija, v tukajšnji Slovenski dvorani. Vsi društveni zastopniki, ki so jih društva izvolila v ta namen, kakor tudi vsi člani in rojaki, ki se zanimajo za delo SANSa, se vabijo, da se udeležijo. Na tej seji se bo izdelal načrt glede nabiranja prispevkov in izvolili se bodo razni odseki.

Frank Rezek, tajnik.

Prispevki za SANS

Johnstown, Pa.—Dne 21. maja se je tukaj na Moxhamu ustanovila postojanka Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ki je dobila številko 53 SANS. Na tej seji je bil izvoljen stalni odbor in dva zastopnika za našo postojanko, da gresta nabirati prostovoljne prispevke. Za to delo sta bili izvoljeni Zupanova in podpisana. Vsled bolezni ni mogla Zupanova vršiti svoje naloge in je njeno mesto prevzela mrs. Stusek. Šle sva od hiše do hiše pobirali prostovoljne prispevke.

Iskreno se želiva zahvaliti vsem prispevateljem, ker so naju uljudno sprejeli in prispevali po svojih močeh. Bil jih je le malo, ki niso prispevali, toda tudi oni imajo še vedno priliko, da prispevajo, kajti nabirali bomo še nadalje. Kdor pa bi rajši poslal svoj prispevek direktno blagajniku naše postojanke, je tudi okej, kajti blagajnik bo potem vse skupaj odposlal na urad SANSa v Chicago.

Tukaj so imena prispevateljev. Ako je katero ime pomotoma izpuščeno, naj blagovoljno opusti. Čim nam pomoto sporoči, bo takoj popravljena.

Po \$10 društvo št. 82 SNPJ, S. B. S. društvo Moxham in Slovenski delavski dom v Moxhamu; po \$5 Anton Sturem, Frank Turk, društvo 600 SNPJ in John Biber; po \$2.35 Jennie Dimic; po \$2 Joseph Culkar, Anton Medvesek in žena, John Zupan in žena, Anton Kovačič in žena, Joseph Glavač in žena, Anton Zakrajsek, Jakob Sustersič, Frank Čuček, John Langerhole in žena, John Merve, Frank Tomske, John Stucek in žena in John Langerhole ml.

Po \$1 so prispevali sledeči: Mary Polantz, Mary Povlosky, Fred Intihar, Stanley Zupan, Martin Zupan, Louis Omerzu, Frank Picket, Peter Urban, John Česlovnik, Viktor Glavač, Mary Markun, Joseph Sernel, Frances Gabrenja, John Markun, Louis Vautar, Frances Link, Frank Kopriva, Joseph Končan, Frank Saksek, Martin Lovko, Gregor Zgone, John Nahtiger, Frank Strazisar, Anton Kolar, Josephine Beve, Louise Novsak, mrs. J. Ozbolt, Lovrene Terček, Thomas Briceley, mrs. F. Čuček, Matt Krasovec, Frank Korelitz, Rudy Granda, Charlie Korelitz, Anton Kamnikar, Mary Ukmer, Anton Pucel, Tony Ukmer, Andrej Vidrich, Joseph Glavač ml.

Slika kaže ameriško bombardiranje Munde, japonske baze na otoku New Georgia.

Louis Novsak, John Lebenšek in John Ross.

Po 50c Gregor Plesnicher, Frank Hočevar, Frank Klucik, Frank Zupan, Matt Krasovec ml., Gertrude Debevec, Stanley Klucik, Joseph Janovsko, Tony Gačnik, Frank Klančar, Frank Granda, Tony Deželan in Jakob Suhačnik. Po 30c Mike Dajba; po 25c Frank Logar, Mary Majers, Rose Horward, John Glavač in Frank Meserko.

Skupna vsota nabrana pri postojanki št. 53 in oddana blagajniku znaša \$130.

Ivanka Dimic.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland, O.—Pred kratkim sem prejel od mladega rojaka, ki služi strica Samu, dopisnico, ki mi sporoča kako se ima pri vojaki. Pisal jo je Eddie Bezek, ki je doma iz North Chicaga, Ill. Star je 19 let, veba se pri protiletalskem mestu na vojaškem vezbalšču Steward, Ga. Piše, da se ima prav dobro in enako želi tudi nam. Mladi Edward je sin Antonijs Bezek iz North Chicaga, kjer je ona tajnica društva št. 119 SNPJ. Naslov njegove sina je: Pvt. Edward M. Bezek, U.S. Army Btry A 791st A.A.A., A/w Bn, Camp Steward, Ga. Njegov brat Joseph je tudi pri vojaki.

Ker že pišem o vojaki, naj omenim, da moj sin Eugene, ki je poročnik pri letalski enoti, je sedaj nekje v Alaski, kmalu pa bo prestavljen menda na Verižne otoke.

Dne 8. julija se je v Clevelandu pripetila usodna nesreča, ko je zgubila svoje mlado življenje v Eriškem jezeru 20-letna mladenka Mary T. Pintarič. Nesreča se je pripetila ob 5.30 popoldne. Čoln, v katerem se je vozila z dvema tovarišema, se je prevrnil in ona je utonila, medtem ko sta njena spremljevalca 16-letni Vincent Nettfield in njen 14-letni bratranec Larry Cesar rešena.

Kakor poročajo listi, je bila mladenka izborna plavalca. Ko se je čoln prevrnil, je vrgla ročnik pas svojemu bratranecu, kajti zanesla se je nase, da bo lahko priplavala do obrežja. To bi bila tudi storila, da je ni v tistem momentu napadel krč in se ni mogla rešiti. Mary je bila uposlena v tovarni Richman Bros. Zapuška starše in dve sestri.

Tisti čoln, v katerem se je omenjena trojica vozila, je bil v resnici čolnček ali canoe, ki se kaj rad prevrne, ako niso veslači dovolj spretni oziroma oprezní. Na lice mesta nesreče sta prihitela dva reševalca, James Black in Richard Fitz, ki sta hitela veslati v svojem čolnu, da rešita omenjena dva tovariša ponesrečene mladenke. To je ponovni dokaz, da se ni vredno podajati v nevarne vode, temveč da morajo biti veslači previdni. To pa je zlasti pri mladini nekaj navadnega, da se rada brezskrbno igra, pa tudi starina večkrat postane "drzna" in zaide v slične nesreče.

Pokojna mladenka Mary Pintarič je bila članica našega društva št. 53 SNPJ. Do časa, ko pišem te vrstice, njenega trupla še niso našli. Razume se, da je ta tragedija hudo zadela našo nasebino, zlasti pa njene starše.

Pokojna mladenka Mary Pintarič je bila članica našega društva št. 53 SNPJ. Do časa, ko pišem te vrstice, njenega trupla še niso našli. Razume se, da je ta tragedija hudo zadela našo nasebino, zlasti pa njene starše.

sestre in sorodnike, katerim izrekamo naše globoko sožalje. Mlada Mary se je ob nesreči nahajala na dvotedenskih počitnicah in nesreča jo je doletela na četrti dan njenih počitnic.

Lokalni listi poročajo, da se je omenjena trojica podala v čolnčku po jezeru, ko je bilo dokaj razburkano, kar je povzročilo, da se je čoln prevrnil. V takih slučajih tudi spretnost in opreznost dosti ne zaleže. Čim sta omenjena fanta Fitz, ki je star 14 let, in Black, star 16 let, videla nesrečo z obrežja, kjer sta sedela, sta nemudoma prišla za vesla svojega čolna ter hitela na pomoč. Vsekakor je bilo prepozno, da bi rešila utaplajočo Mary. Pokojna Mary je graduirala iz srednje šole v Collinwoodu pred dvema letoma in od takrat je delala pri gori omenjeni družbi, ki izdeluje moške obleke. Na mestu, kjer je Mary utonila, je voda globoka kakih 20 čevljev.

Tako je naše društvo spet izgubilo mlado članico, starši pa nadebudno hčerko.

Frank Barbič. 53.

Smrtna nesreča rojaka

Herminia, Pa.—V Prosveti z dne 8. t. m. smo brali v Domačih vesteh, da se je vsled hudih nalivov, ki so povzročili poplavo, sredina številka zakasnila. Naravne nepravilne večkrat povzročijo težkoče tu in tam. Pa sem si mislil, če bi bilo mogoče, da bi bili poslani list kar po vodi k nam v zapadno Penno. Kar se mene tiče, je bilo vse okej, četudi je prišla dan pozneje.

Dne 6. julija se je rojak Frank Srebrnak podal na delo zdrav in čil v premoregov št. 1. Okrog šeste zvečer se je utrgala plast kamenja, ki je Franka tako močno poškodovala, da je dne 9. julija poškodbam podlegel v bolnišnici v Greensburgu. Vsled odsotnosti njegovega starejšega sina so pogreb odložili za par dni, kajti njegov sin služi strica Sanaa nekje v daljnem Oregonu. Njegov mlajši sin pa je prišel že drugi dan, ker je nastanjen v bližnji Severni Carolini. Njegova žena in hči sta doma. Pokojni Frank zapuška torej dva zala sinova in brhko hčer poleg žene.

Frank Srebrnak je bival v tem kraju dolgo vrsto let in vsi so ga dobro poznali. Bil je vesel, naraven in priazen človek. Bil je član SNPJ in UMWA. Prizadeti družini moje iskreno sožalje. Pozneje, ako bom dobil več podatkov o pokojnem, bom omenil tudi te v prihodnjem dopisu.

Tako odhajajo rojaki trpni, medtem pa se naši mladi fantje borijo na bojiščih in padajo za domovino. Navadnemu trpinu ni nikdar postlano z rožami, vedno se mora boriti za obstanek in proti svojim sovražnikom. S pokojnim Srebrnakom sva skupaj doma, to je, iz iste fare in sva bila sošolca, ker sva iz ene in iste šole življenja zjemala izkušnje, ki so neizogibne slehernemu delavcu.

Frank Pink. 200.

Slika kaže italijanske vojake v akciji proti Japoncem na fronti ob reki Salween v provinci Junna.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

VESTI IZ DOMOVINE

asilno pomembnost Slovenije
Budimpeštanski list Pester Lloyd, ki izhaja v nemškem jeziku, poroča dne 13. aprila o "preureditvi" zemljišnih knjig na Spodnjem Stajerskem. Iz tega poročila je razvidno, da naj bi Nemci, ki so že razlagali to je oropali—na desetletje slovenskih posestnikov in signal v služnost skoraj 200.000 Slovencev, še enkrat natančno pregledati dosežene rezultate in nadaljevati konfiskacije. Bredilo tega članka je naslednje: Uvedba novih zemljišnih knjig na Spodnjem Stajerskem

Minister zunanjih zadev oporja madžarsko javnost po čapirju na razglas, ki je izšel v Grazer Tagespostu od 6. marca 1943, ki naznanja, da bodo zemljišne knjige v spodnjašterjskih okrajih Krško in Trbovlje reurejene.

Posestniki nepremičnin v teh krajih morajo prijaviti svoja posestva v teku šestih tednov, ki bodo 1. marca, in predložiti uravni komisarija za civilno upravo svoje lastninske dokumente.

Poleg svojih zakonitih listin morajo prijaviti posestniki tudi svoje ime in svojo narodnost. Kdor ne bi pravočasno prijavil svoje posesti in oddal zahtevane podatke, izgubi vse svoje lastninske pravice in po 31. decembru 1944 ne bo mogel zahtevati nikake odškodnine.

(Presenetljivo je in povsem neobičajno, da se madžarsko ministrstvo za zunanje zadeve nanaša na članek navadnega graškega časopisa—iz tega je treba zaključiti, da madžarska vlada o tem ni bila uradno obveščena. Verjetno je, da grozi razlastitev ne le slovenskim, temveč tudi drugim nemškimi posestnikom v teh krajih Slovenije.—Opomba JIC).

Srditi odpor jugoslovanskih gerilcev

New York, 6. julija (United Nations Information Office).—Jugoslovanski gerilci—o katerih smo že poročali, da so prebili tri zaporedne linije nemško-italijansko-ustasko-bolgarskih čet—so z velikimi silami začeli protiofenzivo v Hercegovini in vzhodni Bosni.

Na ozemlju vzhodne Bosne so sedeli gerilci štiri kraje in sicer Vlasenico, Srébrnico, Olovo in Han Pijesak. Srebrnica je važno središče lesne industrije. V Sloveniji so gerilci napadli dva vojaška vlaka in uničili več vojskih žag, ki so delale za Nemce.

Celokupne izgube jugoslovanskih gerilcev v peti ofenzivi "uničenja", katero je osiše pokusilo v teku mesecev maj in junij, štejejo 2000 mrtvih in ranjenih. V teku te ofenzive je osiše—v cilju, da onemogoči dotokom prebivalstvu Hercegovine in vzhodne Bosne podpiranje gerilske akcije—kratkot in malo vse civilno prebivalstvo deloma pobilo, deloma pregnalo. Zagnanci so morali v koncentracijska taborišča, katera so Italijani uredili pred nedavnim časom—sedem teh taborišč so pripravili samo za deportirance iz Črne gore. V enem samem taborišču v Kavaji se nahaja 5000 Črnogorcev, dočim jih je 6000 v Burelu in na Baru.

Štiri taborišča so odprli na albanškem ozemlju, toda koliko je tam interniranih, ni znano.

BALKAN KOT MOST NA POTU V BERLIN

New York Journal American prinaša v svoji številki od 7. julija celo stran posvečeno borbam v Jugoslaviji in na Balkanu:

"Dočim utrjuje Hitler z mrzotno naglico svojo 'evropsko udjavo' in se pripravlja na obambo proti invaziji, ima na Balkanu velike težave in nadlobo. Balkan pa je ena od onih območij, preko katerih bi mogli zavezniški udariti na že danes precej preplašenega fuhrerja. Bolgarska, Rumunija in Madžarska se zvijajo v krčnih no-

motijo samo še otoki na jugu Italije svobodni prevoz na Sredozemskem morju, na prometni progi, ki gre od Gibraltarja do velikih ameriških skladišč v Perzijskem zalivu, odkoder odvažajo vojni material v Rusijo.

Mnogo je krajev na Balkanu, preko katerih bi mogli udariti zavezniški. Najugodnejše izhodišče bi bila Turčija. Toda tudi ako Turčija ostane nevtralna, je zaveznikom še vedno odprta pot skozi Grčijo, ako udarijo najprej s svojih baz v Egiptu na otok Cipr. Tudi dalmatinska obala je baje nezadostno utrjena, tako da se bo tam takoj po padcu Italije zaveznikom odprla nova pot.

Balkan je pot v Nemčijo—zavezniški bi mogli po balkanskih cestah korakati proti Berlinu." —JIC.

TO IN ONO

Piše Zvonko A. Novak

Poljska in Rusija. — Poljski narod ima žalostno in sijajno zgodovino za sabo. In tako jo imajo tudi Rusi. Žalostno v političnem, sijajno v kulturnem oziru. Poljaki so že od nekdaj sosedje z Rusi in oboji so Slovani. To slednje je pa menda tudi vzrok, da se ne morejo z bogati, da so si malone neprestrani v laseh. Ali življenje v večnih preprih se ne more razvijati, kakor bi se moralo in moglo pri takih narodih, kakor sta poljski ni ruski, v prijatelstvu.

Poljaki so bili poprej v kleščah poljske zlahte (plemčiči), ki se je neprenehoma prepirala in klala med sabo. Pozneje pa je tista oblast nad poljskim narodom prešla zagrizenemu klerikalizmu v roke, klerikalizmu, ki je bil še vse slabši od gospodstva poljske zlahte. Nadarjeni poljski narod pa je trpel ter se v tistem trpljenju popolnoma prepustil duševni agoniji.

Rusi so životarili in krivili svoje hrbe pod nagajko krutih carskih birictev ter se predali strašni duševni otopelosti. Ko pa je bila mera ruskega trpljenja zvrhana, je prišlo na Ruskem do silnega državnega prevrata, iz katerega se je porodil sedanji sovjetski režim. Načela te ruske vlade so po mnenju anglikanskega škofa Johnsona bolj krščanska kakor tistega kristjanstva, ki ima krščanstvo samo na jeziku. In tako navidezno krščanstvo se je šopirilo na Poljskem, ko je začel nesrečni Hitler rogoviliti po Evropi.

Beckova vlada je igrala v tistih dneh sila klavno in za Poljake pa morda tudi za Čehoslovake in vse druge evropske narode, ki si jih je nacijska pošast podjarmila, naravnost usodno vlogo. V svojem sovražstvu do vsega, kar je bilo količkar naprednega, je ljubimkovala s Hitlerjem ter se bratila prečez na Čehoslovako kakor lačen pes na kost z vsemi, ki so bili Sovjetski Rusiji gorki. Ta je prosila Poljake, naj ji dovolijo

prehod preko svojega ozemlja, da bi mogla tako Čehom na pomoč. Toda poljska vlada je imela kosmato vest, pa je odbila rusko prošnjo. Čehoslovaka je bila pomandrana in tisti kratkovidni poljski državniški so se smejali v pest, ter si nasitili svojo škodoželjnost s kosom češkega sveta. Ali njihovo veselje je bilo kratko. V nekaj tednih ali mesecih jih je doletela ista usoda. Hitler je pohrustal Čehoslovaki in Poljsko, ker jo je Beckova vlada s Chamberlainom vred tako strašno zavozila v svoji politiki. Kratkovidnost in zakrknjenost poljske vlade v sovražstvu do Rusije in Čehoslovakije sta se grozno masčevali nad Poljaki in mnogimi drugimi evropskimi narodi.

Sovjetska Rusija je morala skleniti z Nemčijo nenapadni pakt, če se je hotela dobro pripraviti za neizogibno vojno z nacijo. Poljska je postala žrtev svojega sovražstva do Čehov in Rusov, a s tem pa tudi žrtev nacijske nasilnosti. Ruska vojska je vpadla v poljsko deželo ter si vzela tisti del njenega sveta, ki ni bil naseljen s Poljaki. Hitler pa se ni držal pogodbe, ki jo je sklenil s sovjetsko vlado, nego jo je prelomil ter zahrbtno napadel Rusijo, ko je mislil, da mu jo bo mogoče spraviti že kar v šestih tednih na kolena. V tem pa se je pošteno urezal ta rokomahar rokomaharski. Rusija ga že več kakor dve leti drži za vrat in konec njegove "slave" in njegovih nezasišanih krutosti se že bliža. Ruski narod je s svojim brezprimernim junaštvom in vsega občudovanja vredno požrtvovalnostjo rešil svet nacije in fašistične more, ki bi uničila vsako sled blagodejne demokracije ter pahnila vse narode v brezno narodne smrti.

To priznava vsak pošten človek, to priznava vsi zavezniški, ki se bojujejo z Rusi ramo ob ramo proti fašističnemu nestvoru. Le Poljaki ne, oziroma njihna ubežna vlada, ki je v marsičem podobna tako zvani zamejni jugoslovanski vladi. Po-

begla gospoda, ki pravi, da predstavlja poljski narod, je ravno tako pokvarjena in nazadnjaška kakor jugoslovanska. Natanko tako zakrknjena. Prav tako kratkovidna. Do pičice enaka v osebnih preprih in sovražstvu do Rusije. Ti vladi sta si sestri v vsakem oziru. Edinole Sikorski je bil med člani ubežne poljske vlade vsaj toliko liberalen, da je verjel v Rusijo ter sklenil z njo prijateljsko pogodbo, ki je pa bil ostalim vladnim možem trn v peti. Pa so ruvali in vrtali tako dolgo, da je prišlo do prekinjenja prijateljskih odnosov med tema velikima slovanskima narodoma, oziroma med ubežno poljsko vlado in Moskvo, kar je bil kaj občuten udarec za edinstvo Združenih narodov.

Rusija je že večkrat uradno izjavila, da želi močno in neodvisno Poljsko, ker se zaveda dejstva, ki je neutralno. Sovjetska vlada hoče imeti tako Poljsko, ker ve, da bi bila silen jez proti poplavi nemške gospodolnosti. Ali tako Poljsko si želi le, če ne bo sovražna njej.

Ker se je tega zavedal tudi Sikorski, je kljub nasprotovanju pretežne večine v ubežni poljski vladi še vedno upal, da pride do sporazuma med njegovo in rusko vlado še v tej vojni in potem pa do Rusiji prijazne, močne in neodvisne poljske države. Toda sedaj, ko ga ni žal več med živimi, je prejkone vse tisto upanje splavalo po vodi.

Evropski mir je bil v preteklosti in bo tudi po tej vojni v veliki meri odvisen od razmerja med Poljsko in Rusijo. In če hočejo Poljaki, da bo zavlada v Evropi trajen mir, naj se nemudoma po vojni znebijo koruptne ubežne poljske vlade v Londonu ter si izberejo tako, da bo pripravljena živeti v prijateljskih odnosih z Rusijo.

Poljska in Rusija, postaneta tako lahko najvplivnejši sili v Evropi in ker so Slovani na splošno miroljubnega značaja, bi bil mir zagotovljen v Evropi in morda tudi drugod po svetu.

Program unije tekstilnih delavcev

Kampanja za zvišanje mezde naznanjena

Charlotte, N. C.—Unija tekstilnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, bo zahtevala minimalno plačo 55 centov na uro, plačane letne počitnice in dodatno plačo sedem centov na uro onim, ki delajo ponoči.

Emil Rieve, predsednik unije, je na seji uradnikov unij iz šestih južnih držav dejal, da bo zahteval vključitev provizij o zvišanju plače in drugih v vse pogodbe, ki jih unija sklene s tekstilnimi kompanijami na jugu. Seje, ki se je vršila v hotelu Barringer, se je udeležilo 40 uradnikov tekstilnih unij.

"Vse pogodbe, ki jih bo unija odselej naprej sklenila s tekstilnimi kompanijami, bodo morale vključevati provizije o zvišanju plače," je rekel Rieve. "Da so plače prenizke na jugu, dokazujejo številke, katere je objavil vladni biro za delavsko statistiko. Povprečna plača delavcev v tekstilnih tovarnah v južnih državah je bila v aprilu 52 centov na uro. Unija je izvajala letne plačane počitnice delavcem v severnih in vzhodnih državah in skrbela bo, da jih dobe tudi oni v južnih državah."

Rieve je rekel, da je unija sprejela načelo, da morajo delavci, ki delajo ponoči, dobiti dodatno plačo. To načelo je v veljavi na severu in vzhodu, ne pa na jugu.

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebne agitacije svojih družin in članstva in za propagando svojih idej. Nihakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih družin naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Konstantin Umaneki (levo), prvi ruski poslanik v Mehiki, in mehiški predsednik Manuel Avila Camacho.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

17. junija 1943.

"Naroda ne morete opredeliti z ozirom na njegove zunanje poteze. Ne morete meriti a pravili plemenske živinoreje misterija narodne duše. Narod se izoblikuje v bridkosti preizkušenj, v potu svojega obraza in v krvi, v kipenju strasti, misli in ciljev. On vam je najčudovitejša drevo s koreninami, ki segajo v daljno preteklost, a krono, ki kipi v bodočnost."—Ilja Ehrenburg.

"Etnografija severozapadne meje Jugoslavije" je delo, ki pokazuje "bridkosti preizkušenj, pot njegovega obraza in kri, kipenja strasti, misli in ciljev" slovenskega naroda boljše, kakor katera koli druga knjiga, ki jo poznam v angleščini. Objavljena snov je nekaj suhoparnih odlomkov — včasih le stavkov — iz del angleških znanstvenikov. Potem sledi strani živopisnih zemljevidov. Sama trda, skopa dejstva. Nekatje v svetem pismu je zgodba, kako je Mojzes udaril po mrtvi skali pa je iz nje pritekla živa voda. To delo je tako mrtva skala, iz katere teče življenje.

V prvem delu knjige — "Obris slovenske zgodovine" — so zbrani citati iz del geografov in historikov in historičnih geografov: dr. Vaughan Cornish, D. Sc., Edward A. Freeman, D. C. L., L. L. D., ter iz "Foreign Office Handbook No. 13." in iz "Information Paper No. 26.", ki jih izdaja Royal Institute of International Affairs. Hladna, nepristranska dela, označena s številkami na platiščih. Ali si morete misliti kaj bolj suhoparnega? Ali stvarina je porabljena tako spretno in srečno, da na neizpodbiten način živo pokaže usodo našega naroda.

Enako močan in prepričevalen je drugi del: "Ethnographical areas and claims." Izdajatelj se sklicuje na dela Amerikancev: Isalah Bowman, Ph. D., in Leon Dominion ter Angležev R. W. Seton-Watsona, D. Litt., Sir Arthurja Evansa in dr. Vaughana Cornisha, D. Sc. Mogoče se kdo med vami spominja ameriških imen v tem delu, ker smo jih že imeli priliko omeniti kot svetovalec ameriškega predsednika Wilsona na pariški mirovni konferenci.

Jedro dela pa je 15 natiskanih zemljevidov, ki kažejo naše slovenske meje proti Italiji, Nemčiji in Madžarski, meje potegnene v različnih dobah in z različnih vidikov: od nemške strani, od švicarske in italijanske, angleške, ameriške in jugoslovanske. V teh pisanih črtah jasno čitate brez besed zgodbo našega narodnega drevesa "s koreninami, ki segajo v daljno preteklost, a krono, ki kipi v bodočnost." Da, tudi o bodočnosti čitate v teh zemljevidih, ker zadnji med njimi je sestavljen iz vseh prejšnjih skupaj. In kakšno sliko dobite: kakršna koli teorija, s katerega koli vidika so nam potegnili meje, naša realnost je bila slabša od vsega drugega. Naj so nam delili zemljo prijatelji ali sovražniki, črtali meje z dobrimi ali slabim namenom, slabše ni bilo, ni moglo biti, kakor je bilo v resnici. Tako ne sme biti več. Te krivulje, tanko začrtane pigoje krivulje, so nam vse bolj prijazne, kakor debela črta, ki gre v tako ozkem krogu okoli naše Ljubljane, naše dejanske Jugoslavije", ki svetu razloži

Gerilski boji v drugih deželah

Grški gerilci so v bližini Siatista v zapadni Macedoniji vodili krvavo bitko z italijanskimi četami, ki je trajala 52 ur. Italijani so imeli velike izgube. Grki so zajeli 18 italijanskih častnikov in 482 vojakov ter zaplenili precejšnje količine vojaškega materiala.

Gerilski boji na Ruskem

Ruski gerilci, ki imajo v svojih vrstah mnogo žena, so v teku meseca maja ubili preko 10.000 nemških častnikov in vojakov, vrgli iz tirov več ko 100 vlakov, polnih vojaštva in materiala, porušili več ko sto železniških mostov in zaplenili velike količine orožja in vojnega materiala.

Ruski gerilci so oboroženi s strojnimi, možnarji in čisto celo z lahko artilerijo ter strahujejo nemške posadke v okupiranih ruskih krajih tako zelo, da si nikdo ne upa na polje iz strahu pred njihovimi napadi.

Kako ogromnega pomena je delovanje ruskih gerilcev in kakšna nadlega so za nemške komandante, je videti iz članka, katerega je napisal nemški general Schultz v Berliner Boersen Zeitung:

"Posledica gerilskega gibanja je, da tovarni vlaki, ki prevažajo hrano in municijo, čisto sploh ne pridejo na svojo destinacijo. Nemške čete morajo z močnimi oddelki stražiti svoje vojašnice. Zaloge municije so čisto poginane v zrak. Povsod padajo streli na nemške vojaške, ki stražijo mostove in železniške naprave. Vagoni po železnikih morajo biti zastraženi podnevi in ponoči, ker bi jih sicer partizani podminirali. Vlaki in tovarni avtomobili ne smejo nikdar potovati brez vojaškega spremstva."

Teror na Češkem

O priliki obiska nemškega letala za delavstvo Fritzja Sauckela v Pragi, ki se je podal tja, da pospeši nabiranje močstva za prisilno delo, se je na Češkem in Moravskem začelo nabiranje delavcev v velikem obsegu.

Sej praške Gestape je uvedel najstrožje nadzorstvo nad potniki na Češkem in Moravskem. Na stotine Gestapovcev stopi v vlak neke na manjših postajah in začne se pregled legitimacij. Kdor ne more pokazati svoje legitimacije in svoje delavske karte, iz katere mora biti razvidno, kje je zaposlen, mora v zapor in pozneje v koncentracijsko taborišče. To je usoda vseh onih, ki se hočejo izogniti prisilnemu delu.

Trgovci, ki imajo svoje delavnice in kot delodajalci nimajo delavskih izkaznic, dobe posebne vrste legitimacije, brez katere ne bi mogli potovati.

To velja za vse glavne proge in ceste, ki vodijo v Prago in druga večja mesta. Avtobusi in avtomobili se morajo ravno tako ustaviti kot vlaki in zopet morajo potniki dokazati, da so uposleni in kje. Posledica tega je bila, da so bili že čez nekaj dni železniški vlaki prazni in ceste zapuščene. Čehi hodijo zdaj še po stezah in po stranskih potih in kjer le morejo uporabljati kolesa namesto avtobusov. —JIC.

Tri ameriške armade na zunanjih bojiščih

Washington, D. C., 14. jul.—Tri ameriške armade so v akciji na zunanjih bojiščih. Sedma armada, kateri poveljuje general George S. Patton, je v Siciliji, peta armada se nahaja v Afriki ob meji španskega Maroka, česta pa se bori proti Japoncem v južnozahodnem delu Pacifika. Poveljnik pete armade je general Mark W. Clark, česta pa general Walter Krueger.

naš slučaj na tako kratek, enostaven in jasn način, da ga ni mogoče niti spregledati, niti napako razumeti. Videla sem že, kako so Angličje reagirali na naše zemljevide. Uvideli so našo stvar.

Dolenjka.

Ruski vojak se plazi proti ranjenemu tovarišu, da mu pomaga.

SOSIESKA

ANTON INGOLIČ

(Se nadaljuje.)

"Treba jo bo podkopati!" je odločil Smehi, ki je s krampom preiskal vsako korenino posebej. "Močna korenina na sredi jo še vedno drži."

S krampom sta odkopavala zemljo in trgala manjšje korenine. Izkopala sta okoli štora precej globoko in široko jamo. Polagoma sta postajala opreznjša, izpodkopavala sta le na eni strani, da bi smreka padla proti poseki. Kmalu sta prišla do debele korenine, ki je segala navpično v zemljo. Sprva sta nasekavala oba, potem pa je Smehi vrgel sekuro stran in se spravljal iz jame. Že se je majalo deblo tudi spodaj, pa se je moral s svojo leseno nogo umakniti.

Toda smreka je bila trdovratna. Šestdeset, sedemdeset let in mogoče še dalje je rasla tu vrh Smrečnika, najstarejša je bila daleč naokoli, zato se ni mogla kar tako ločiti od kraja, kjer je rasla in dorasla. Koliko lepih in bur-nih dni je šlo preko nje! Doživela je krasne pomladanske dni in tihe poletne noči, pa tudi jesenske burje in zimske viharje. Strele so švigale naokoli, žgale, klestile in podirale njene sosedice. Tudi ona se je lomila v viharju, prav v temeljih se je tresla, a ni je izrulo.

Tu in tam je v bližini že zapela sekira, nje pa se ni lotil nihče. Rastla je in prerastla sosedice. Toda končno ji je bila usoda pisana. Moč njene glavne roke, s katero je segala globoko v zemljo in se je krčevito držala je pojemale. Vrh je sicer še molel v nebo in lovil zadnje žarke zahajajočega sonca, toda ni se več ponosno oziral okoli sebe, marveč se je drhteč poslavljaj. Smehi je stopil še, nekaj korakov stran.

"Pazi, da te ne bo dobilo!" je zaklical Nacu, ki je divje sekal v glavno korenino, da bi bilo čimprej končano.

Tedaj je na zapadni strani zašumelo, potegnil je močnejši veter in se naglo bližal.

"Naca, beži!"

Naca je skočil iz jame.

Veter se je uprl z vso močjo v smreko.

Še se je kljubovalno zamajala in se skušala upreti. A ni imela več moči. Vrh se je nagnil z vetrom. V koreninah je počilo; zgubila je poslednjo oporo. Naglo in s truščem se je zrušila.

Jasa je postala svetlejša. Šele zdaj se je pokazalo, kako mogočna je bila. Legla je kakor silen orjak preko Pišornove poseke. Nekaj spodnjih vej se je polomilo in pokazalo bele rane. Veter je majal le še zgornje veje, deblo pa je ležalo negibno.

Zadovoljna sta jo ogledovala. Oba sta si mislila isto:

Ko bi bila moja!

Potem sta si oblekla suknjice in se odpravila domov. Kmalu ni bilo nikogar več na Smrečniku. Veter je naraščal. Ker je bilo mnogo večjih in manjših jas, kjer so ležala podrti drevesa kakor mrlji, se je tembolj zaganjal v tista, ki so še stala. Tudi njim so bili dnevi šteti.

Naslednji dan sta prišla navsezgodaj. Smreka je pokojno ležala na tleh in čakala neizbežne usode. Oklestila sta jo in zložila veje na kup. Zdaj je bila kot truplo brez rok in nog. Naposled sta odžagala še štor. Tako je zgubila tudi glavo. Natančno sta ga premerila in ugotovila, da se nista trudila zastonj.

"Mnogo drv bo dal!"

"Samo težko ga bo razbiti!"

Popoldne sta se lotila druge smreke.

Ko sta podrla vseh pet, sta si najela vozniaka in si odpeljala štor in suhe veje domov. Vsakemu je pripadla polovica. Potem sta skušala

dobiti še drugod kaj. Naca je dobil, Smeha pa ni hotel nihče.

"Kaj boš podiral naše, počakaj rajši na svoje!" ga je zavrnil Pišorn, ki mu je sicer vsako leto dajal podiranje.

Smehi se je prestopil na svojo leseno nogo in mu zabrusil:

"Bomo! Mogoče boste še vi nam podirali!"

A tudi nekateri drugi kočarji, ki so podpisali Smehov prošnjo, niso dobili dela.

"Podrli si bomo sami! Tudi nam bo štorovje prav prišlo!" so dejali kmetje in se odpravljali s hlapci in gostači na Smrečnik.

Kočarji pa so prihajali k Smehu in godrnjali:

"Tako! Zdaj smo še ob delo. S čim si bomo kurili? Iz tistega najbrž ne bo nič, sosieska se nam bo smejala, mi bomo pa ob drva!"

Smehi jim je sicer dopovedoval, da bodo zmagali, samo potrpijo naj. Za vsako dobro stvar je treba potrpeti. A njegove besede niso mnogo zalegle. Polotila se jih je malodušnost in niso več verjeli v svojo stvar.

Koren se je zaklel, da ne bo vzel nobenega izmed Ledinkovih in Smehovih.

"Mnogo lesa smo že podrli sami, pa bomo še tistih nekaj smrek!" je dejal nekega večera in naročil, da bodo šli naslednje jutro vsi na delo, tudi Tomaž, ki vso zimo ni delal drugega, kakor posedal v gostilnah ali zahajal k Smehu in drugim, ki so imeli čas za pogovore.

Koren je hodil krepkeje in bolj zdravljano, nič več ni tako pogosto posedal in tičal za pečjo kakor prej. Zgrbana koža na obrazu in osiveli lasje in brki so sicer pričali, da mu je sedmi križ že davno zlezal na ramena, a oči so se mu spet svetile in žilave roke so si želele dela kakor pred dvajsetimi leti. Zadnja zmaga ga je očitno pomladila. In mogoče še kaj.

Dva dni je zdržal. Vihtel je sekuro kakor Jok in vlekel žago kakor Tomaž. Smreka je padla za smreko. Res je moral nekoliko pogostejše potegniti iz zelenke in tudi jed mu je šla slastneje v tek kakor navadno, vendar ni zaostajal. Za čudo, še Tomaž je ostal pri delu. Vlekel je žago ali klestil veje prav tako kakor Jok, ki sploh ni živel za drugo kakor za delo in tudi ni ničesar drugega znal in poznal. Tretji dan pa se je čutil izredno slabega. Sekira mu je postala težka, pri žaganju si je moral pogostejše odpočiti in bil je jezen, da bi spil bučo jabolčnika. A premagoval se je. Vonj po smoli in lesu mu je dobro del in hladni veter mu je osvežujoče hladil razgoreto čelo.

Veronika, ki jim je nosila kosilo, je prva opazila, da omaguje.

"Pustite, oče! Saj bomo opravili sami! To ni za vas!" mu je prigovarjala.

"Kaj pa ti veš! Podrli sem že več smrek, kakor si jih ti videla!" jo je zavrnil in žagal dalje.

Zvečer se je zlomljen vrnil. Drugo jutro pa ni mogel vstati, čeprav se je silil in si prigovarjal, da mu ni nič.

"Saj sem rekla! Pa ste tako trmasti!" ga je karala Veronika.

Koren ni odgovoril. Šele čez dolgo je dejal sicer tiho, a vendar tako glasno, da ga je Veronika, ki je grabila koruzo s peči, morala slišati.

"Naši hiši je potreben mlad gospodar."

Veronika je molče nagrabila koruze v slamnjaco in naglo odšla iz sobe.

Zadnje čase je že ta in oni namignil na njeno ženitev.

"Ta predpust pa te bodo vrgli s prižnice! Je že čas!" ji je zadnje nedeljo rekla Ložnica.

Gačika je povedala celo več.

(Dalje prihodnjic)

Grupa mornarjev, članov Splošne mornarske unije CIO, pri predsedniku Rooseveltu.

hajalo kakor rdeče vneto oko. Izza obzorja so zažareli zlati in škrlatni žarki. Čez nekaj minut so ugasnili tudi ti. Prišla je noč. Prozorna, s tresočo se belkasto lučjo napolnjena noč polarne pomladi. Na medlem, sivkasto modrem nebu so plavalili beli in svetloantarnjevi oblaki, na obzorju so se svetili v blede rožnate barvi grebeni valov in mlečne meglice so se dvigale iznad vodne površine zdaj tu zdaj tam.

Kmalu se je zopet prikazalo na obzorju sonce in pričelo dnevno pot k zenitu.

Včasih so se podili s severa odlomki ledenih gora v odprto vodo in Vera je gledala, kako so se pred njenimi očmi tajale kakor sladkor v čaju. Vedela je, da je bil to zadnji led. Kmalu se ga bo oprostilo morje in kmalu bo prišel iz Arhangeljska prvi parnik. Prišel bo od "tam", od ljudi in ji bo prinesel vesti. Morda bo na parniku kapitan Lisjenko.

Takoj jo je razburilo to ime, ki ji je pravkar prišlo na misel. Čutila je, kako hladne so ji postale roke in kako se ji tresejo kolena. Pritisnila je otroka na prsi in odhitela v hišo.

"Moj ljubi Sjomocka, moje prvo pomladansko veselje! Nikdar več te ne bom videla."

Osamljena Vera se je nemirno premetavala po postelji in jokala v materinski boleti. Poleg nje je s slabotnim glasom stokal pozabljen otrok.

Kadar ni bilo zraven Vere, je William čisto stopil k otroku, stal dolgo pred njim in ga pazljivo ogledoval. Včasih se mu je zdelo, da bo njegov sin res idiot. Vse znake je imel: ploščato lobanjo, ozko stoječe oči in še nekaj, kar je težko povedati, kar pa brez dvoma potrjuje otrokovo abnormalnost. Živalska besnost je zagorela v njem. Sam ni vedel, proti komu se je obračala. Imel je naravnost željo, da bi ga pograbil in ga brez usmiljenja vrgel s pečine v morje. Čemu naj ima tega spaka? Saj ni prišel sem, kaj, da bo vzgajal idiote! Hotel je kričati: "Bodite prekleto, noč in snežni viharji in vsa ta dežela!"

Toda takoj se je zopet obvladal: "Neumnost! To je obup. To je krič človeka, ki je izgubil samega sebe. Slabost. Tako ne gre. Še imam moči. Se se bom boril z naravo! Kaj to, če mi je vzela enega sina. Saj imam sedaj drugega. Ni res, da bo idiot! Ne! Prav gotovo ne!" William je zopet gledal sinčka in obraz se mu je razjasnil. "Po-

polnoma navaden otrok. Prav nič abnormalen. Samo majhen in slaboten. To nič ne de. Bo že postal velik in močan! Hohoho, bo to imeniten dečko! Le čakaj, te bomo že pošteno utrdili! Dobil boš um in razum, iz tebe bo še nekaj! Brez skrbi! Vse je dobro. Samo škoda za Sjomoko: dva bi imel sedaj. Tako razumen in močan je bil! Škoda.

Čez nekaj dni so se Williams zopet lotili dvomi. Previdno je povprašal ženo: "Vera, kako ti ugaja otrok?"

"Kako? Zakaj vprašuješ?" je nezaupljivo odvrnila.

"Kar tako. Nič prav se ne razvija. Kakšen apetit ima?"

"Popolnoma v redu. Rad je."

"In spanje?"

"Spi popolnoma normalno."

William se je oddahnil.

"Normalno? To je dobro, če je normalno spanje. Zakaj se prav za prav ne smeje? Čudim se, da se nič ne nasmeji."

"To bi bilo vendar nekaj posebnega, Nikolaj, če bi se novorojenček že smejal. Ne pozabi, da mu je šele poldrugi mesec!"

"Da, da, res. Vse gre dobro. Normalno. Vse normalno. To je najvažneje!" William je vzel pi-po, jo zadovoljno prižgal in z užitek vdahnil dim.

Vera je vsak dan hodila v zaliv. S pečine je gledala v sinjo daljavo. Toda morje je bilo pu-sto. Žalostna se je zopet vračala v hišo.

Nekega dne se je prikazala na obzorju majhna točka, ki je bolj in bolj rasla. Dim se je dvigal nad njo. Od razburjenja so se tresle Vere noge in roke. Tesno je privila sinka k sebi. Otroku je pričel vekati. Tekla je v hišo, da ga podoji in da vzame daljnogled. Potem je zopet tekla iz hiše. Brez otroka. Z napeto pozornostjo je zrla na ladjo, ki je postala vedno večja. Kmalu jo je mogla spoznati. "Grom" je bil. Kapitan Lisjenko. Bo torej ostal tu dalje nego navadno. Pil bo čaj pri njej in ji pripovedoval različne novice. Kje je le William? Ali bo kmalu prišel? Tesno ji je bilo pri srcu.

S hrščem je padlo ladjino sidro. S krmnega krova so spu-stili čoln. Z njega so se zasvetili štirje mornarski obrabi in še peti, znani...

Ne! William naj se sedaj ne vrne! V njegovi navzočnosti ne bo mogla biti tako vesela.

Kapitan Lisjenko je bil prav tako vesel in veder kakor vedno. Zdelo se je, da se je celo pomladil. Morda zato, ker je postal vitkejši in ker si je obрил malo, svetlo brado.

Sedeli so v hiši. Vera je hitro in nemirno čitala pisma. Kapitan jih je prinesel skoraj cel du-cat.

"Vera Jakovlevna, oprostite mi! Nočem vas žaliti, toda zelo ste se postarala."

Vera je dvignila pogled od pisma.

"Jaz postarala? Zakaj naj bom radi tega užaljena? Zelo sem vam hvaležna za vašo odkritosrčnost. Da, zelo sem se postarala. Koliko sem pa doživela v tem času! Veste Sjomocka..."

Ni govorila dalje, povsila je glavo in zakrila obraz z rokami. Njene rame so se tresle.

Kapitan je razumel.

"Sjomocka? Ali je mogoče?"

Vera Jakovlevna, to je strašno, pošastno! Saj vendar ne morete živeti v tej okolici, vi, tako nežna ženska, ki je navajena na popolnoma drugačno okolico."

Ni mogel nadaljevati. Otroku, ki ga ob prihodu ni opazil, je zajokal v posteljici. Vera je molče vstala in začela zibati. Kapitan je zbežan gledal njen

hrbet, njen lepo oblikovan tla-nik z razpuščenimi svetlimi kos-dri. Nobenih primernih besed ni našel. Vse je bilo malenkostno in ničevno pred materinim boljo, ki jo je zakrival zunanj-mir.

(Dalje prihodnjic)

Razni mali oglasi

Delo dobe moški

POTREBUJEM

30

GOZDARJEV

za vsakovrstno delo v gozdu
STALNO DELO ZA VEČ ČASA
DOBRA PLAČA

Za podrobnosti pišite na:

MARKO MANCE
OAKLAND, MD.

"UPHOLSTERER"—prve vrste tape-cirar dobi delo: 7364 North Clark St. Phone Ambassador 1169.

DOCK MEN

Dva razkladača potrebujemo na-
verni postaji. Stalno delo.

WEBBER CARTAGE LINE, Inc.
2017 Larrabee St.—Mohawk 4240

GORDON FEEDERS

stalno delo, unijska delavnica

UNIFORM PRINTING

& SUPPLY COMPANY

351 West Chicago Avenue

Delo za ženske

SLUŽKINJA—\$70 za delo v opravljenem apartmanu hotelu. Udobno delovno stanje. Nedeljo prosta. 629 Deming Place—Lincoln 6234.

POŠTNA UPRAVA

želi valed vojnih razmer zmanjšati delo in samodejno preuredbo naslovov. Vsak naslov v večjih mestih ima namreč sedaj še posebno številko, ki pismonošo pove, v katerem kraju se naslovnik nahaja.

Naslovite v bodoče vsa pisma:
PROSVETA
2657 S. Lawndale Ave.
Chicago 23, Illinois

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

. Cene zmerno, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTER

2657-59 S. Lawndale Avenue - Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anketah \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$6.00	Za Cizoro in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.80	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.80	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.80	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priložite polnjam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. družina št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) _____ Čl. družina št. _____

3) _____ Čl. družina št. _____

4) _____ Čl. družina št. _____

5) _____ Čl. družina št. _____

Meno _____ Družna _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Pod severnim nebom

Pavel Nisovoi

7.

William je stopil bliže k njej in ji pogledal v žalostne, globoko udrti oči.

"Vera, Sjomocka je umrl od škorbute."

"Ne, ne!" je bolestno vzkliknila. "Volkovi! Celo krdele jih je udrla v hišo. Streljala sem na nje. Nisem jim ga hotela dāt.

Toda škripali so z zobmi in njihove strašne oči so se bliskale. Nikolaj, prav iz rok so mi ga . . .

"Veruška, draga moja, pomiri se!" William jo je privil k sebi in jo kakor otroka vzel v naročje. "To je samo tvoja bolna fantazija. Volkovi sploh niso vdrli v hišo. Sjomocka je umrl za boleznijo. V svojih rokah sem ga držal."

"Če bi ti prišel samo malo prej! Potem bi najin sinček še živel. Bi z nama hodil na sprehod. Kako lepo bi bilo!"

William sedaj skoro nikdar ni šel od doma. Bal se je pustiti ženo samo z njenimi bolnimi mislimi. Bil je posebno skrben in nežen do nje in vsako željo ji je bral iz oči. Često jo je ostro o-

pazoval in razločeval najmanjšo senco v njenem duhovnem življenju. Bal se je, da bi materino stanje prešlo na otroka. To bi bilo prav lahko mogoče, tako naravno, in vendar tako strašno! Kaj bi bilo potem?

Stisnil je zobe. V nezavestnem krču so se njegovi prsti do krvi zagrizli v dlan.

"Ne, to ne more in ne sme biti!"

8.

Kmalu je prišel strašni in veseli dan. William je ostril stare, otopele kavije, žena je ležala v postelji. Že od jutra se ni počutila dobro. Mož jo je nemirno vprašal: "Kaj imaš? Kaj te boli?"

Izogibajoče je odgovorila: "Nič posebnega. Najbrže hipna slabost. Ostala bom v postelji, da čim prej mine."

Toda vedela je, kaj je bilo in je vsa v strahu čakala.

Williams je preseñetilo. Še ko je Vera v krčih bila okrog sebe, ni razumel. Hipoma se mu je posvetilo. Ali je mar mogoče? Ni utegnil mnogo premisljevati: čez nekaj minut se je na okrvavljeni rjuhi gibalo majčkeno otroško telo. Slaboten krič je zadonel. Skozi očetove možgane je švignila strahotna misel: "Ni ga znošila. Mati je

duševno bolna. Idiot bo!" Čelo se mu je zdelo kretensko plojlenju. Bal se je, da bi materino stanje prešlo na otroka. To bi bilo prav lahko mogoče, tako naravno, in vendar tako strašno! Kaj bi bilo potem?

Dolgo je gledal podoba človeka, ki se je zvijal v njegovih rokah, in se vprašal v strašni bolesti: "Ali bo normalen, ali . . . ali . . ." Previdno, skoraj s strahom je položil otroka poleg matere.

Dnevi so postajali vedno daljši. Skoro ni bilo več noči. Sonce je prišlo na obzorje, postalo rožnato, škrlatno in je za-

duševno bolna. Idiot bo!" Čelo se mu je zdelo kretensko plojlenju. Bal se je, da bi materino stanje prešlo na otroka. To bi bilo prav lahko mogoče, tako naravno, in vendar tako strašno! Kaj bi bilo potem?

Dolgo je gledal podoba človeka, ki se je zvijal v njegovih rokah, in se vprašal v strašni bolesti: "Ali bo normalen, ali . . . ali . . ." Previdno, skoraj s strahom je položil otroka poleg matere.

Dnevi so postajali vedno daljši. Skoro ni bilo več noči. Sonce je prišlo na obzorje, postalo rožnato, škrlatno in je za-

duševno bolna. Idiot bo!" Čelo se mu je zdelo kretensko plojlenju. Bal se je, da bi materino stanje prešlo na otroka. To bi bilo prav lahko mogoče, tako naravno, in vendar tako strašno! Kaj bi bilo potem?

Dolgo je gledal podoba človeka, ki se je zvijal v njegovih rokah, in se vprašal v strašni bolesti: "Ali bo normalen, ali . . . ali . .